

УДК 81'373.424:81'42:616.31-028.412

Жовнір Марина Миколаївна

Українська медична стоматологічна академія,

Полтава (Україна)

m.zhownir@gmail.com

Паронімія в науковому стоматологічному дискурсі: анормативи й унормовані варіанти вживання

Акценти в сучасному мовознавстві на антропоцентричному підході зумовлюють студіювання довколишньої дійсності в тісному, ледь не монолітному, зв'язку з мовою. При цьому осереддя такого аналізу – людина з усією сукупністю її ментальних, психічних, емоційних, оцінних, прагматичних та інших рис. Саме домінування людинозорієнтованих лінгвістичних досліджень посприяло актуалізації цікавості мовознавчого світу до «тексту, зануреного в життя» – публіцистичного, художнього, наукового, медійного, освітнього, медичного, ділового, юридичного, політичного й широкого спектра їхніх конкретних репрезентантів.

Медичний дискурс подібно до решти текстів, узятих у подієвому аспекті, посідає чільне місце поміж продуктивних об'єктів для різноаспектного студіювання у вітчизняному й зарубіжному мовознавстві. На часі масштабне й багатовекторне вивчення медичного дискурсу, зокрема його комунікативно-прагматичного потенціалу й специфіки мовного втілення медичної наукової думки.

У мові відбиваються картина світу людини, особливості її світопізнання й світовідчуття. Завдяки мові людина виражає й досліджує саму себе. Ця універсальна й досконала знакова система не лише виступає засобом спілкування, а й сприяє вираженню емоцій, почуттів, оцінюванню явищ, з якими стикається людина. «У полі зору мовознавців, зокрема лінгвокультурологів, – дослідження тісного

зв'язку мови, духовних і матеріальних надбань людства, пошук їх перетинів та взаємовпливів», – зауважує Т. О. Лещенко [2]. Мова орієнтує і спрямовує наукову думку, забезпечує репрезентацію професійної ідентифікації та вправності. Фахова наукова мова стоматології обслуговує інтрапрофесійну й інтерпрофесійну усну й писемну комунікації лікаря-стоматолога.

Ми не випадково сконцентрували увагу на стоматології. Ця ланка медичної науки без упину розвивається, збагачується, употужнює й примножує здобуток багатовікових практик, найновітніші світові відкриття й досягнення. Як належним чином структурована й упорядкована система наукових знань і практичних реалізацій місткого фактажу, стоматологія має оперувати внормованою термінологічною системою, особливим, вивіреном часом, фаховим узуальним тезаурусом. «Кожному досліднику, лікарю, зокрема і стоматологу, необхідні розвинуті чуття наукової мови, мовний смак, володіння науковим стилем мовлення і письма, мовними засобами наукового, насамперед вузькоспеціалізованого тексту», – висновують науковці [3]. «Опанування базових знань з граматики – це необхідна умова мовної майстерності» [1].

Мета праці – проаналізувати термінолексеми, які перебувають у паронімічних відношеннях, і запропонувати практичні рекомендації щодо їх унормованого вживання. Для досягнення окресленої мети необхідно було вирішити такі завдання: 1) визначити теоретико-методологічні підвалини вивчення мови медицини як однієї з найдавніших сфер людської діяльності; 2) проаналізувати причини й наслідки невмотивованого послуговування паронімами; 3) запропонувати до вжитку правильні, внормовані варіанти вживання термінів-паронімів.

Як засвідчує історія, індивідуальне осмислення мовної інформації, мовного продукту й можливість його довільної інтерпретації не завжди відбуваються в спеціально створених умовах, наближених до ідеальних. Щоб полегшити мовне сприймання й осмислення прочитаного або почутого, потрібно логічно й правильно проєктувати думки вченого в лінгвальну площину й позамовну реальність.

Особливості розвитку наукової мови стоматологічного дискурсу, її унормування, а отже, якість – не тільки цікаві, а й нагальні проблеми на сучасному лінгвальному обширі. Стрімкий розвиток суспільства, стоматологічної сфери стимулюють виражальні можливості мови, тому наразі особливої уваги в цьому аспекті потребують наукові медичні тексти, які в новітній інформаційній парадигмі помітно еволюціонують. Аналіз зразків стоматологічного дискурсу оприявив не тільки їхню стильову недосконалість, а й нехтування узвичаєними нормами.

Мова медицини постійно перебуває в центрі наукових зацікавлень вітчизняних дослідників (З. С. Булик-Верхола, К. Г. Городенська, Т. Р. Кияк, А. П. Коваль, І. М. Кочан, Т. О. Лещенко, Л. Д. Малевич, Н. В. Місник, Г. В. Навчук, Л. А. Пиріг, П. О. Селігей, Б. І. Степанишин, Ю. В. Теглівець та ін.). Окремі питання, пов'язані зі специфікою функціонування мовних засобів наукового стоматологічного тексту, висвітлювали полтавці (Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко, Т. В. Шарбенко).

На жаль, попри увагу науковців і неабияку гостроту проблеми невідповідності актуального стоматологічного наукового дискурсу його взірцевому варіанту, ні статті, ні навіть масштабні й інформаційно місткі солідні наукові праці – дисертації, посібники, підручники, монографії, присвячені нагальним проблемам медицини, – рясніють мовними парадоксами й помилками.

Важливо, що з певних причин, які ми не беремося з'ясовувати, вкрай цінні для загального розвитку медицини наукові тексти стоматологічного дискурсу, попри невідмежованість фахової мови стоматології від загального уніфікованого наукового ареалу, її здатність природно адаптуватися до мінливої сучасності й віддзеркалити найтонші позалінгвальні зрушення, і дотепер не стали предметом комплексного студіювання дослідниками.

Пропоноване дослідження вкрай актуальне. Воно має виразне практичне й теоретичне значення. Результати аналізу не лише вкотре заперечать ефемерність потреби нормалізувати ситуацію в межах фахової мови стоматологічної сфери, а й убезпечать авторів різножанрових наукових текстів від позанормативного послуговування ресурсами сучасної української мови.

Насамперед нагадаємо: сучасні позамовні реалії вимагають знань і вільного володіння українською мовою. Різномірні законодавчі документи регулюють процес користування нею в офіційних сферах і визначають вимоги до працівників тієї чи тієї професійної галузі. Вони регулюють формування ідеальної мовної особистості лікаря-стоматолога, який прагне до фахової досконалості та словесної вправності.

Щоб уникнути алогічності викладу думок, не претендуючи на всеохопність і вичерпність аналізу, акцентуємо на різних рівнях системи сучасної української мови. Для глибшого аналізу обираємо невмотивоване використання паронімів, що спричиняє повне викривлення смислу наукової інформації.

Узвичаєне потрактування паронімів охоплює зіставлення слів, які мають будь-який звуковий збіг, схожість звукового оформлення. Подібний звуковий образ слів викликає неабиякі труднощі в науковців.

На думку Т. Лещенко, «незнання їхнього точного лексичного значення призводить до неточного, а то й зовсім неправильного змістового насичення певних текстових компонентів» [4].

Як наслідок помилкового вживання через сплутування семантики й контекстуальне зближення слів за ознакою звукової подібності такі словозаміни йдуть масовим потоком із різножанрових наукових стоматологічних текстів: *лікарський – лікарняний, голівка – головка, болісний – больовий, лабіальний – лабільний, їда – їжа, дренажування – дренивання, адсорбція – абсорбція, дисиміляція – дисимуляція, біотин – біотип – біотит, активація – активізація, відчуття – почуття – чуття, інтубація – інкубація, утиск – притиск тощо*. Розглянемо ті, частотність активізації яких найпомітніша.

Аби запобігти неправильному вживанню термінів-паронімів, потрібно брати до уваги значення питомих / запозичених словотвірних елементів (коренів, префіксів, суфіксів, префіксоїдів, суфіксоїдів). Паронімія в науковій мові стоматології подібна до схожості у вимові загальноновживаних слів і дотичних явищ у лексико-семантичній системі сучасної української мови загалом, хоча має і свої особливості. У простудійованих зразках наукових стоматологічних текстів фіксуємо приклади й зовнішньосистемної паронімії, коли одне найменування паронімічного ряду належить до стоматологічної терміносистеми, а інше – до пласту загальноновживаної лексики або термінологічного тезаурусу інших галузей знань, і внутрішньосистемної. До прикладу, *трата* – *тратки*. Перше слово традиційно дефінують «переплетенням металевих (зрідка дерев'яних) прутів, штаб і т. ін., що використовується для загорожі» [5], друге вживають на позначення геометрично правильного розміщення атомів (йонів, молекул) у кристалоподібних речовинах. Термін – в активному вжитку тих, хто працює в природничих галузях,

медицині, зокрема й у стоматології. Залежно від того, які частинки містяться у вузлах ґратки, їх диференціюють на *йонні, атомні, молекулярні, металеві, кристалічні ґратки* та ін. Усвідомлюючи це й намагаючись точно передати структуру органа чи його частини, автори жонґлюють термінами: «~~ґрати~~ **ґратки** кристала гідроксиапатиту не руйнуються, поки співвідношення Ca/P не знизиться до критичного значення 1,33»; «ґратчасті (решітчасті) пазухи розміщені між медіальними стінками очних ямок і носовою кісткою, задні **ґратки** лабіринту накладаються на верхній відділ гайморової порожнини, а передні – біля медіального відділу очної ямки».

Атрезія – це термін, що використовується для позначення вродженої, набутої оклюзії або відсутності продовження порожнистих органів, природних отворів тіла. Натомість *атонію* тлумачать як відсутність нормального тонуусу м'язів скелета або внутрішніх органів, втрату здатності м'язів скорочуватися. Обома термінами активно послуговуються в контексті медицини. Інколи сплутують їхнє значення, використовують у неправильних контекстах, уживають навперемінно тощо. Причин невмотивованих замінів у паронімічних парах, які використовуються в розглядуваному дискурсі, удосталь: схожість звучання, семантична близькість, недостатнє знання змісту одного чи кількох слів, некомпетентність мовця.

Ще один мовний парадокс – сплутування близьких за звучанням лексем *ясéнный* і *ясенéвий*. Загальновідомо, що *ясенний* – «який утворюється притисканням кінчика язика до ясен (про звуки)» [5] – не має семантичних перетинів із *ясеневий* – прикметника до лексеми *ясен*, кодифікованої у словниковому реєстрі зі значенням «дерево родини маслинових з перистим листям і міцною деревиною, яку використовують на різні вироби» [5]. Словникове значення завжди

закріплене в мові й зафіксоване в словнику. Кодифіковане в тезаурусі слово постійно функціонує в усному / писемному мовленні, тобто проявляє особливості своєї структурної організації, особливості реалізації валентних і когнітивних потенцій у процесі використання. Сполучувальні можливості лексеми *ясéнный* потужні, а узвичаєними експлікаціями в стоматологічному дискурсі стали *ясéнный край, ясéнный формувач, ясéнный сосочок, ясéнный жолобок, ясéнный трансплантат, ясéнна борозна, ясéнна тканина, зубоясéнна кишеня тощо*. У фаховому науковому тексті ця лексема вживається в чітко окресленому науковому значенні, вона термінологізована. Заміна *ясенний* на *ясеневий* спричиняє неприпустиме викривлення смислу, перекручування змісту висловленого, мовний каламбур, непорозуміння й комунікативний дисбаланс: «Вивчали РВІ на основі опитування та за допомогою зондування ~~ясенного~~ **ясенного** сосочка, який є чутливим індикатором тяжкості запалення ясен»; «Проводили препарування кореня під суцільнолиту вкладку з оформленням твердих тканин **приясенної** ділянки, закривали турундою з йодоформом та накладали пов'язку із водного дентину, а не пасти, щоб тимчасова пломба була із контрольованим часом твердіння і формували її так, щоб не було компресії на **ясенний край**».

Серед поширених термінологічних метаморфоз вирізняємо сплутування семантики близьких за звучанням лексем **проникливість** – **проникність**: «При хронічному остеомієліті щелеп спостерігається фіброзний набряк стінок судин і збільшується їх ~~проникливість~~ **проникність**, що призводить до підвищення 48 альбуміно-глобулінового показника»; «Емаль у ділянці дентино-емалевої межі, так само як і в зовнішній зоні емалі, є найменш мінералізованою і найбільш ~~проникливою~~ **проникною**». Останнім часом не лише в усному мовленні,

а й у сегменті наукової й науково-методичної стоматологічної літератури помітно зросла кількість словосполучень, в яких *проникність* («здатний пропускати крізь себе що-небудь» [5]) має бути замінена на *проникливість* («який глибоко розуміє суть чого-небудь, правильно оцінює когось, щось, розбирається в чомусь; здатний проникати в сутність чого-небудь; який виражає які-небудь почуття, настрої і т. ін.» [5]). Розмежовуючи значення обидвох лексем, автори стоматологічних праць зможуть убезпечити себе від підсвідомого нав'язування широкому загалу результатів анормативних сполучень лексеми *проникливість* (*стінок, зуба, ясен, емалі, дентину, мембрани, пульпи, тканини, судин, речовини, шарів, волокон, пучків, капілярів тощо*): «Супрагінгівальна бактеріальна біоплівка викликає запалення і, як наслідок, підвищення ~~проникливості~~ **проникності** ясен»; «Цей вітамін бере участь у клітинному диханні, зменшує ~~проникливість~~ **проникність** стінок кров'яних судин, активує функції кровотворних органів»; «Для зменшення ~~проникливості~~ **проникності** й ламкості капілярів пацієнтам рекомендували приймати Аскорутин (по 0,5 г 3 рази за добу)».

Відродно, що трапляються й випадки правильної, семантично виправданої словесної сполучуваності лексеми (здебільшого на позначення особи за родом діяльності, зайнятістю) *проникливий* + *лікар, спеціаліст, стоматолог, медичний працівник, працівник, клініцист, асистент, студент* тощо «**Проникливий клініцист** розуміє, що немає болю без участі психоповедінкових факторів, і ці фактори можуть бути причиною лицьового болю пацієнта».

У простудійованих зразках наукового стоматологічного дискурсу трапляються й інші випадки анормативної паронімічної заміни. Цікавим, на наш погляд, є приклад *кривавий* – *кровний* – *кров'яний* – *кров'янистий*. Лексему *кровний* зазвичай уживають у властивому їй

значенні «який має спільних предків; рідний за кров'ю» [5]. Натомість семантика ад'єктивів *кривавий* – *кров'яний* – *кров'янистий* потребує уточнення. Маючи спільну твірну основу *кров* – «рідина, що циркулює через серце, артерії, капіляри та вени і переносить поживні речовини і кисень до клітин тіла» [5], – *кривавий* потрактований як «змішаний із кров'ю» [5], *кривавий* / *кров'яний* – «який має колір крові; червоний, багряний» [5]), *кров'янистий* – «який містить кров; із домішкою крові» [5]). Отож, *кров'яний* і *кривавий* паралельно вживаються на позначення ознаки за кольором, *кривавий* і *кров'янистий* денотують щось, що містить у своєму складі кров: «Водночас із висипом на шкірі (в першу чергу на обличчі й за вухами), а іноді безпосередньо перед цим і на СО м'якого піднебіння, твердому піднебінні й на ділянці його переходу в м'яке виникає **кривава екзантема**: висипи у вигляді невеликих блідо-червоних або яскраво-червоних плямок, які мають неправильну круглу або лінійну форму»; «Його було інфільтровано слабким розчином анестетику, проведено розріз по перехідній складці, із розрізу виділилася **кривава піна**, рану промили розчином фурациліну 1 : 5000» тощо; «Місце видаленого зуба заповнене продуктами розпаду **кров'яного згустку**, осколками зуба або кістки, напіврозкладеними залишками їжі».

Уже не дивує, а радше пригнічує функціонування в наукових і навчальних джерелах лексеми *опірний* («який відзначається опором, протидією чому-небудь; непокірний» [5]) із невластивим їй значенням «який є опорою (у 1, 2 знач.); на який опирається хто-, що-небудь» [5]: «Шліфування зубних протезів, препарування ~~опірних~~ **опорних** зубів, обробка металів, фарфору, пластмаси»; «Значну роль у розумінні суті функціонального навантаження зубів у системі мостоподібних протезів, визначення плану лікування має вивчення законів біомеханіки ~~опірного~~ **опорного** апарату зуба в нормі і при патології»; «За

функціональним призначенням; за конструкцією ~~опірної~~—**опорної** частини» тощо.

Впадає в око хаотичне вживання лексем *відділ* і *відділення*. Лексикографічні джерела фіксують їхні спільні семантичні перетини, зокрема нормативним є використання обидвох лексем зі значенням «частина установи або підприємства» [5]: «В операційних, перев'язочних та інших приміщеннях **хірургічного відділу** ефективно застосовують ультрафіолетове випромінювання для зменшення бактеріального забруднення повітря і гладких поверхонь»; «Бажано в умовах окремої палати **хірургічного або інфекційного відділення**, загальна дієта, їжа має бути м'якою».

Водночас абсолютно невмотивованим загальноприйнятими мовними нормами вважаємо словозаміну *відділ* – *відділення* у разі вживання першої на позначення складових елементів систем людського організму: «Гратчасті (решітчасті) пазухи розміщені між медіальними стінками очних ямок і носовою кісткою, задні гратки лабіринту накладаються на верхній **відділ гайморової порожнини**, а передні – біля медіального відділу очної ямки»; «Вона звичайно застосовується за відсутності патологічних процесів у ротовій порожнині і ротовому відділенні ~~глотки~~ **відділі глотки**».

Переконані в потребі звернути увагу на словесну пару *слабкість* – *слабкість*. Обидві лексеми активно вживані авторами медичних наукових текстів. Приміром, їх використовують, щоб передати самопочуття хворого, описати його стан, уживають під час розпитування пацієнта, складання анамнезу тощо. За сучасною лексикографічною традицією, *слабкість* – це властивість і стан зі значенням *слабий* – «який має невелику фізичну силу; протилежне *сильний*; який не відзначається твердістю, стійкістю, вольовим характером; який не має великої сили,

влади, великого впливу, авторитету; незначний силою, ступенем вияву», а *слабкість* – це властивість і стан за значенням *слабкий* – «який має невелику фізичну силу; протилежне сильний; незначний силою, ступенем вияву» [5]. Тож, якщо перші значення слів збігаються («З'являються хвилювання, **слабість**, страх»; «Хворий 40 років скаржиться на нездужання, **слабкість**, головний біль, підвищення температури тіла до 38,5°C»), то в решті випадків із їхньою семантикою й контекстуальним ужитком варто бути вкрай обачними, не сплутувати смисли і похідних слів: «Для перебігу цих процесів і хімічних реакцій не потрібно кислого середовища, навпаки, вони більш агресивно відбуваються в слабколужному (правильно – **слаболужному**) середовищі»; «У той же час поширеність карієсу в місцевостях із слабкомінералізованою (правильно – **слабо мінералізованою**) («м'яка» вода) і надмірно мінералізованою («жорстка» вода) питною водою майже однакова, що підтверджує велике значення у виникненні карієсу інших чинників (наприклад, уміст фтору в питній воді)»; «Таким чином, ізолювальна прокладка захищає дентин і пульпу від впливу токсичних речовин (кислот, вільних мономерів тощо), які містяться в деяких пломбувальних матеріалах, створює перепону для теплопровідності металевих пломб, підвищує адгезивність слабкоадгезивних (правильно – **слабоадгезивних**) пломбувальних матеріалів».

Намагаючись точно передати причино-наслідкові зв'язки між частинами складної синтаксичної конструкції, автори віддають перевагу дієсловам *пов'язувати* – *зв'язувати*: «Під час проведення масових стоматологічних оглядів населення показники захворюваності на карієс повинні враховуватися в різних вікових групах, що **пов'язано** з різною схильністю до виникнення карієсу в дітей та дорослих. Крім того, згідно з рекомендаціями ВООЗ, дорослих розділяють на 3 вікові групи:

молоді, особи середнього віку та особи літнього віку»; «*Це зв'язане пов'язано з тим, що у перші роки життя дитини мінералізується більшість постійних зубів*». Як бачимо, у першому реченні слово вжите правильно, зі значенням «установлювати спільність, зв'язок, взаємну залежність між ким-, чим-небудь» [5]. Натомість друге ілюструє значеннєву підміну: його загальноприйняте тлумачення «з'єднувати, скріплювати кінці чого-небудь вузлом, петлею і т. ін.» [5] не збігається з поданим вище. Використовуючи ці слова, потрібно бути пильним, щоб не спричинити значеннєвий колапс. Наприклад, у реченні «*Його концентрація в слині може перевищувати вміст у крові у 30 разів, що значною мірою зв'язане пов'язано з функцією щитовидної залози*» слово *зв'язано* автор мав би замінити на *пов'язано*.

Висновки. Можна скрупульозніше вишукувати в проаналізованих нами працях помилки, недоліки, вступати в дискусію щодо використання окремих слів і висловлювати дрібні зауваження. Однак у цьому немає потреби, адже одразу впадають в око прикрі огріхи у слововжитку. Ще й дотепер автори наукових праць ніби цілеспрямовано сплутують очевидні значення слів, а потужні зусилля тих дослідників, які понад усе прагнуть підвищити рівень мовної культури і сповільнити процес утвердження наукоподібності, засилля анормативів у стоматологічних студіях, часто зводяться нанівець.

Зібраний матеріал, на основі якого ми проводили дослідження, засвідчує разючу відмінність між реальним і бажаним рівнем мовної підготовки сучасного стоматолога, теоретика і практика, на фоні контрасту між його професійною й мовною обізнаностями. Окремого розгляду заслуговує питання, пов'язане з використанням лексико-семантичних парадигм загальноновживаних слів і терміноодиниць, передовсім окремого словесного пласту – паронімів. Такий вибір

невипадковий, бо прикладів невмотивованого вживання паронімів у проаналізованих дискурсивних зразках удосталь, а наслідок – викривлення смислу висловленого.

Ми намагалися наблизити реальну компетентнісну модель мовленнєвої особистості сучасного стоматолога до взірцевої й посприяти підвищенню якості фахової наукової продукції загалом. У цьому вбачаємо перспективу подальших досліджень із залученням до аналізу оновленого аналітичного матеріалу.

Література

1. Zhovnir M., Bondar N. Ukrayinskiy naukoviy stomatologichniy tekst u normativnomu aspekti: gramatichni vadi i praktichni rekomendatsii [Ukrainian academic text in dentistry in terms of linguistic norms: grammar imperfections and some practical recommendations]. Actual Problems of the Modern Medicine. 2019. 2 (66): 186-191 (Ukrainian).

2. Leshchenko T, Zhovnir M. Zdorov'ya vs. hvoroba v konteksti slovesnoyi reprezentatsiyi tsinnisnoyi kartini svitu suchasnogo likarya [Health vs. Disease in the context of verbalization of the axiological picture of the world of a modern doctor]. Psycholinguistics. 2018. 24 (2): 163-180. (Ukrainian).

3. Leshchenko T. Terminy v stomatolohii: imennyky cholovichoho rodu druhoi vidminy v rodovomu vidminku odnyny [Terms in dentistry: nouns of the masculine form of the second abdication in the generic singular case]. Ukrainskyi stomatolohichnyi almanakh. 2017, 1: 93-96 (Ukrainian).

4. Leshchenko T. Ukrayins`ka mova za profesi`jnim spryamuvannyam : navch. posi`b. dlya studenti`v vishhikh medichnikh zakladi`v osviti IV ri`vnya akreditaczi`yi. [Ukrainian language for professional purposes: textbook. for students of higher medical educational institutions of the IV level of accreditation]. Poltava: ASMI, 234 p. (Ukrainian).

5. SUM (1970-1980) Slovnyk ukrainskoi movy : v 11-ty t. [Dictionary of the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka, 11 t.

The Use of Paronyms in the Scientific Dental Discourse: Abnormalities and Normatives Variants of the Use

Использование паронимов в научном стоматологическом дискурсе: аномативы и варианты нормативного использования

Ключові слова: науковий стоматологічний дискурс, мовна норма, пароніми.

Ключевые слова: научный стоматологический дискурс, языковая норма, паронимы.

Key words: scientific dental discourse, language norm, paronyms.

Жовнір М.,

Українська медична стоматологічна академія,

Полтава (Україна)

Анотація. У цій статті зосереджено увагу на системі охорони здоров'я, без повноцінного й злагодженого функціонування якої неможливі існування й подальший розвиток інституту держави загалом. У полі зору авторки – мова стоматології. Підкреслено, що стоматологія має оперувати в нормованою термінологічною системою, особливим, вивіреном часом, фаховим узуальним тезаурусом. Акцентовано на необхідності дотримання норм сучасної української літературної мови в науковому стоматологічному дискурсі. Указано на брак компетенції володіння науковою мовою, передовсім лексико-граматичним і стилістичним рівнями, і пізнання особливостей функціонування наукового стилю в мові стоматології. Аргументовано нагальність і своєчасність аналізу відповідності мови стоматологічних наукових і науково-методичних праць базовим функціональним якостям української мови й необхідності дотримання мовних норм авторами

праць. Описано теоретико-методологічні підвалини вивчення мови медицини як однієї з найдавніших сфер людської діяльності.

Детально проаналізовано причини й наслідки невмотивованого вживання паронімів – слів, близьких за звучанням, але різних за значенням і написанням (схожість звучання, семантична близькість, недостатні знання змісту одного чи кількох слів, некомпетентність мовця). З'ясовано, що неправильне вживання паронімів у проаналізованих дискурсивних зразках спричиняє викривлення смислу висловленого. Крім цього, запропоновано до вжитку правильні, внормовані варіанти вживання термінів-паронімів. Дослідження виконано в межах антропоцентричної наукової парадигми. У праці використано описово-аналітичний метод, загальнолінгвістичний метод наукового опису, метод порівняння, апелювано й до спеціальних лінгвістичних методів і прийомів, зокрема дискурс-аналізу. До аналізу залучено різножанрові зразки наукових текстів – тези, статті, дисертації, монографії, підручники, довідники, лекції, словники, інструкції тощо.

Жовнир М.,

Украинская медицинская стоматологическая академия,
Полтава (Украина)

Аннотация

В этой статье сосредоточено внимание на системе здравоохранения, без полноценного и слаженного функционирования которой невозможны существование и дальнейшее развитие института государства в целом. В поле зрения автора статьи – язык стоматологии. Подчеркнуто, что сфера стоматологии должна оперировать четким терминологическим аппаратом, особым, проверенным временем, профессиональным узуальным тезаурусом. Акцентируется на необходимости соблюдения норм современного украинского

литературного языка в научном стоматологическом дискурсе. Указано на отсутствие компетенции владения научным языком, прежде всего лексико-грамматическим и стилистическим уровнями. Аргументировано актуальность и своевременность анализа соответствия языка стоматологических научных и научно-методических работ базовым функциональным качествам украинского языка и необходимости соблюдения языковых норм авторами научных исследований.

Описаны теоретико-методологические основы изучения языка медицины как одной из древнейших сфер человеческой деятельности. Детально проанализированы причины и следствия немотивированного использования паронимов – слов, близких по звучанию, но разных по значению и написанию (сходство звучания, семантическая близость, недостаточные знания содержания одного или нескольких слов, некомпетентность пользователя). Показано, что неправильное употребление паронимов в проанализированных дискурсивных образцах – причина искривления смысла сказанного. Кроме этого, предложено правильные, нормативные варианты употребления терминов-паронимов. Исследование выполнено в рамках антропоцентричной научной парадигмы. В работе использованы описательно-аналитический метод, общелингвистический метод научного описания, метод сравнения, задействованы и специальные лингвистические методы и приемы, в частности, дискурс-анализ. Для анализа использованы разножанровые образцы научных текстов – тезисы, статьи, диссертации, монографии, учебники, справочники, лекции, словари, инструкции.

Zhovnir M.,

Ukrainian Medical Dentistry Academy,

Poltava (Ukraine)

Summary. This article focuses on the health care system. This system of our modern society is very important because the existence and further development of the state institute as a whole is impossible without the full and harmonious functioning of the health care system. The authors focus their attention on dentistry. The research aims to focus attention on the importance of language presentation of the current scientific thoughts, ideas and hypotheses. According to this, the focus of this research has been shifted to the peculiarities of the development and potential of the scientific language. The necessities of utilizing of common regulatory language of dental care have been considered by the authors. At the same time, the lack of language skills in using of modern Ukrainian literary language, especially lexical-grammatical and stylistic parts of it has been shown. It is also noted that the skillful usage of professional terms is a daily duty of every qualified specialist. It has been identified important theoretical and methodological bases of the dentist's professional language in the context of general language professional practices and discourse development. It has been also analyzed the causes and effects of incorrect use of the paronyms – words which are partially similar in form but different in meaning and usage. The article has provided detailed practical guidance for appropriate using of paronyms. The research has been presented within the anthropocentric scientific paradigm. Main descriptive-analytical methods, general-linguistic methods of scientific description, modern methods of comparison have been used. It has been appealed to special linguistic methods and techniques, including discourse analysis. The article deals with the typical mistakes of dental scientific researches – original theses, articles, manuals, textbooks, monographs, texts of abstracts and dissertations, etc.